

ЧАСОПИСЬ
для
руських родин.
Виходить щодня
крім днів по
неділях і святах.

БУКОВИНА

Редакція і адміністрація в Чернівцях ул. Петровица ч. 2.
Передплата
10 зр.

Американське законодавство і емігранти.

Минувшого року — як відомо — сенат вешінгтонський прийняв один закон, предметом котрого було обмежене еміграції. Президент Клевеланд, користаючи зі свого права, не санкціонував сего закону. Але діло на тім ще не скінчило ся. Сенатор Ледж (Lodge) подав з обширним мотивованем знов до парламенту, котрий се внесене видав одній мішаній (з двох палат) комісії для ревізії. Комісія виповнила поручене, і нове внесене, що є далеко острійшим від того, що его президент не санкціонував, в остатнім тексті передала парламентови.

Найцікавішою точкою сього нового проекту закона є та, що установляє кваліфікацію культурности емігрантів. Після неї не будуть приймати над 16 років старшого чоловіка на американську землю, коли при іспиті, скоро на березі Америки стане, не докаже, що або по англійськи або мовою своєї вітчизни вміє писати і читати.

Іспит буде відбувати ся ось як: Кождий контрольний уряд повинен держати у себе кілька скринь, в котрих є кілька папок картонового паперу, записаних 25—30 словами кожної мови цілого світа; ті слова говорять про деякі постанови американської конституції. Емігрант може добрати картони з мови англійської або мови своєї вітчизни. Комісар поставить его перед скринєю, кандидат витягне один купон то-

го товстого паперу і на ній написані 25—30 слів голосно прочитає а потім перепише. Коли сей іспит зробить, має право ступити на американську землю; в противнім випадку коштом того товариства корабельного, що его до Америки спроварило, поверне его назад до вітчизни.

Цікава постанова сего внесеня: писати і читати мовою своєї вітчизни є справді заострене еміграції, бо, як то з справозданя комісії видно, сею постановою розуміють не питому мову емігранта, але мову тої держави з котрої він вемігрував. Отже галицькі, буковинські і угорські Русини повинні будуть по німецьки, взглядно по мадярськи складати іспит, а не по руски. Коли-ж то не будуть могли зробити, не дозволять їм виступити з корабля.

Се нове внесене острійше від попередного, бо вимагає також і від женщин іспиту, чого перше не думали жадати. Ба, з деякого боку оно її жорстоке, бо в випадку невдачі іспиту женщины не пустять на американську землю і тоді, коли вже на се її муж здобув собі право. Женщину в сім випадку коштом пана Міслера або котрого иншого вернуть назад в Европу, а муж має право або зістати в Америці, або власним коштом вертати домів.

Мотивоване внесеня ясно говорить, що се заострене вимірено против російських жидів, італіянців, і против угорських Словаків. Словаків кладуть на рівні з Хінцями. „Ми тої

думки — каже сенатор Ледж в мотивованю — що при сучасних обставинах сему народови (Словакам) в робітній Америці місця нема. А навіть при догідних обставинах не була-б бажана іміграція Словаків, котрі дуже много спільних рисів мають з Хінцями. Як ті, так і сї дуже безпретенсійні, дуже люблять горівку, так як Хінці опіюм.“ Яка велика була іміграція в Америці за остатніх 18 років, свідчать статистичні числа, прибавлені до мотивованя сего внесеня. Р. 1873 з Угорщини вемігрувало 373, в р. 1887 вже 15.256 і р. 1892-ім 39.986 осіб. З того часу сї цифри вже меншають, так що в р. 1895 було їх лишень 15.510. З імігрантів Угорських 37.69% анальфabetи, коли між чеськими і німецькими імігрантами нема й одного анальфabetи. (Очевидна річ, до Словаків числять Американці і Русинів.)

Що се внесене стане дійсно законом, то певно, бо в палаті послів після голосування за попередним внесенем було 131 послів, а против него 117 послів Американського парламенту. Тепер же і президент настав иньший, котрий мабуть не схоче противити ся парламентови в сій справі.

Вийде таке, що наші емігранти будуть мусіти зречи ся еміграції до Сполучених Держав — а все задля своєї темноти.

10)

Буковинська Русь.

Культурно історичний образок.

Написав

др. Ст. Смаль-Стоцький.

(Далше.)

VIII. Перші висші заклади наукові на Буковині.

(Заведене ладу в сиравах церковних. — Утворене буковинської дієцезії. — Утворене релігійного фонду. — Знесене монастирів. — Клерикальна школа. — Гімназия і ліцей. — Богословський заклад і семінарія духовна. — Нова інтелігенція красава.)

Та не лише освіта самого мужицтва і виводене его з тяжких пут темноти і невіжества лежали Йосифови II-му на серці. Сей великодушний монарх поклав також перші підвалини до піддвиження духовенства православно на Буковині з его низкого культурного стану.

Перш усього треба було зробити якийсь лад в церковних справах. Більше ніж половина Буковини належала тоді до дієцезії митрополита в Ясах, для меншої часті був духовною головою владика Радовецкий — Доситей Херескул, котрого дієцезія сягала ще также глибоко в Молдавію, так що на Буковині мали ми тоді дві дієцезії: Сучавську, котрої владика і за-

разом митрополит проживав в Ясах а тут утримував лиш генерального вікарія свого, і Радовецку¹⁾. Духовенство Радовецкої дієцезії стояло і освітою і виповнюванем своїх обовязків значно висше від духовенства Сучавської дієцезії: тут мусіли всі священники уміти читати і писати і відповідно до свого стану заховувати ся, бо владика Херескул дбав сам о то²⁾. Насамперед треба було отже усунути недогідности, які виходили з того, що заграничний митрополит Яскій був духовною головою і на Буковині. Отже цїсар Йосиф II-ий видав (24-го марта 1781) патент, що всі монастирі і черці мають належати від тепер під власть владика Херескула, відтак в дипломатичній дорозі спонукано митрополита Яского, що він дня 24-го квітня 1781-го р. зрешітував³⁾ із своєї духовної юрисдикції над Радовецкою дієцезією і над всіма громадами, що належали перше до его (Сучавської) дієцезії, — за те владика Херескул відступив часть своєї дієцезії, що лежала в Молдавії — і таким чином владика Радовецкий Доситей Херескул став владикою буковинським, переніс свою столицю на підставі найвисшої постанови з дня 12-го грудня 1781 із Радівців до Чернівців, інстальовав ся тут 13-го лютого 1782 з найбільшою ве-

личавостою, причім ен. Енценберґ передав владий від цїсаря великий золотий хрест¹⁾, а in dogmaticis et pure spiritualibus став від 4-го липня 1783 залежним від митрополита в Карлівці. Для владика буковинського вибудовано (1782) резиденцію в Чернівцях і утворено (12-го серпня 1781) православу консисторію.²⁾

Однак найважчішим ділом цїсаря Йосифа II-го, за котре православна церков буковинська обовязана ему до вічної вдячности, се утворене релігійного фонду. Владика Доситей Херескул зробив до того початок; 5-го серпня 1782 пише він до енер. коменди у Львові, що готов відступити добра Радівського єпископства цїсареві за визначене владикам відповідної дотації.³⁾ Дня 8-го жовтня 1782 перебрав цїсар Йосиф II-ий сю даровизну в імени des allerhöchsten Hofes, а владий назначив платню 6000 зр. річно, окрім того дістав владика Доситей ще особистого додатку 2000 зр.⁴⁾ При переговорах зайшло однак непорозумінє: владика не гадав відступити всіх дібр, хотїв лишити собі Радівці, Новоселицю і Говорну а передати лиш Кіцмань з Лашківкою, Суховерховом, Кліводином, Давидівцями, Гаврилівцями і Хлівинцем; та нарешті по деяких короходах непорозумінє вияснило ся і владика від-

¹⁾ Ziegler: Geschichtliche Bilder, I. 52, 50, 152. II. 73. 148.

²⁾ Ziegler: Gesch. Bilder I. 54.

³⁾ Ziegler: Gesch. Bilder II. 156.

¹⁾ Ziegler: Gesch. Bilder III. 33. 53.

²⁾ Ziegler: Gesch. Bilder I. 152, III. 36.

³⁾ Ziegler: Gesch. Bilder III. 63. ед.

⁴⁾ Тамже 69.

Волохи а церков.

II.

В роках 1891 та 1892 була Румунія видо-вищем борби, котра в мініатурі пригадувала пруський Culturkampf. Ріжниця хіба в тім, що борба не прибрала таких розмірів, як в Німеччині, та що румунська церков національна не вийшла з сеї борби побідоносно, але противно уцїла в борбі і здала ся на ласку і неласку держави. Позірною причиною до сеї борби була моральна мертвота румунської церкви, а цїлею, як виразив ся тогочасний міністер віроісповідань П. Понеску, „збудоване національної церкви на гранітових основах“. Церков румунська, подібно як інші православні церкви, мала ту характеристичну черту, що виховувала дві категорії священників: сільських і міських. Такий розділ під кожним взглядом дуже фатальний. Кандидат на священника сільського приходив до семинара з дуже низьким образованием, яке ему звичайно могли подати школи нормальні (котрі в Румунії стоять дуже лихо), в семинарі пробував чотири роки і вже був готовий. Понеже звичайно по укінченню семинара не мав ще достаточних літ, то висїлали его на посаду учителя на село, де пробував нераз і довші літа, а в кінці сьвячено і надавано прихід.

Легко зрозуміти, що такий священник міг уміти, чого міг научити і який міг мати вплив на нарід. Вплив сего, як доводять факти, звичайно був сумний, в часті з причини браку образования, через що майже на одній уровені стояв з народом, а в часті з причини матеріальних, котрі чинили его зовсім зависимим від двора та селян. Змушений старати ся о удержане себе і родини, проводив більшу часть життя при роботі в полі, братав ся з хлопцями в корчмі, гонив за грїшми а весь духовний провід приходу спочивав на чисто формальних церемонїях. Рідко відправлявані набоженства, ще рідше проповіді, і як найбільше занехане якої небудь духовної опіки над вірними довело до сего, що перед трома роками цїле село православне, чотири милї від Ясс, хотїло доконче перейти на віру католицьку, аби прецінь знайти якусь поміч духовну, і певно було би сповнило свій намір, коли б не намови перераженого душпастиря як рівнож і не погрози властий.

Не о много дїшше було й положене священників міських. Тї вправді мусїли кінчити 8

кля семінарійних, мали отже трохи більше образования, але за то журба о хліб насущний забирала їм цїлий час і забирала духа. Для того, що число тої категорії священників послїдними часами зросло понад міру, не могли одержати добрих посад, але мусїли вдоволяти ся і найгіршими, прибираючи при тім і інші бїчні занятя, не все згідні з духом священничим а нераз навіть і з християнською совістю. До того ще брак належних релїгїно-моральних основ, цїлковита незнакомість засад життя духовного — все то разом чинило з клиру румунського так в містах як по селах найнещасливіше ества, які тільки у сьвітї можуть бути. Замість, аби присвїчувати народови приміром, учили его ті духовні радше номітувати вїм, що сьвяте і що добре серцю людському, Звідти і здичїлість обичайв в народї, котра заразила і людність католицьку. Звідти й жите неморальне, нечувана рівнодушність у вірі або й цїлковите безвіре. Навіть один посол публично відважив ся запитати кілька літ єму помершого єпископа румунського Романа, загально поважаного задля своєї науки, чи вірить ще в догмати церковні? Пересїчний Румун, котрий все шановав і по нинїшній день ще шанує священника католицького, бо видить в нім і слугу Божого і вченого чоловіка, для свого „ропу“ має тільки глибоку погорду, поневїрає ним, не оказує ему найменшого пошанованя.

Письменство румунське, а особливо белетристика представляє нераз національного священника румунського яко злочинця в повнім значінню, придїляє ему ролї убійника, прелюбодїйника і т. и. „Нц, пише радикальний „Avecul“ з дня 16. грудня 1896 р. не єсть чоловіком поважаним, ані гідним чесги, не єсть ані мудрим дорадником, ані посередником між небом а землею. Противно єсть вічним предметом насємішок: в анекдотах людских відгріває ролї єсмїшні а часто навіть відразливі. Учїнив сам зі своєї сторони все, що було в его силї, аби не трактовати его поважно. Виставлений на клопоти та шоденні журби, змушений шукати милосердя у вірних або гонити за жерелами нечесних звіків, стає ся часто лихварем і визискує працю хлопеку, займає менше поважане становище в селї як вїйт або писар. В корчмі знаїдемо нашого священника частїйше як в церкві; там тратить прїтомність при збанї вина, а як потреба, то підбере й ризи і пуєть ся в танець, коли вже не побив ся зі своїми правовірними овецками. Сьвященник же католицький є апостолом; знає як збудити до себе довіре і як сьвіт собі позискати.“ Так пише румунська газета.

Нераз боярин приймав у своїй палатї на селї з сердечною гостинністю католицького сьвященника, а коли тим часом приїшов православний парох в інтересї, казав ему цїлими годинами чекати в передпокою між службою і не мав для него жадного приязного слова. Навіть само правительство нераз наглядні дало докази, що висше цїнить церков католицьку і вплив єї духовенства, як вплив церкви і духовенства православного.

Той сумний стан церкви румунської був для правительства позірною причиною реформи. Причиною позірною, бо властиво правительству не розходило ся о поліпшене долї церкви, але радше о цїлковите зневолене та підчинене церкви під самоволєю держави. Духовенство побоявало ся контролі державної, тому повстала завзята борба між клиром і одною частію послїв. Геннадїй, єпископ з Арджеш, станув по сторонї правительства і на ганьбу, коли навіть і сьвітскї унїверситетскї професори і інші, опираючи ся на канонах, боронили прав церкви і остро ганили державу, що вдирає ся у власть духовну, він, єпископ голосував за підчиненем церкви під власть сьвітеку.

Тогочасний примас, чоловік чесний та вірующй, видачи, на що заносить ся, зрік ся своєї гідности. Правительство прийняло ту абдикацію з великим вдоволенем; а на престол примаса видвигнуло Геннадїя і борба скінчила ся цїлковитим підчиненем церкви на ласку і неласку кождочасному міністрови просьвітї.

Правительство, реформуючи „Церков національну на гранітових основах“, замкнуло передо вїм кілька семинарій. Власть єпископів вкорочено до сего степеня, що не позволено їм сьвятити нових прєсвитерів, аж опорожнить ся якийсь прихід, і то за дозволенем правительства, котре собі застерєгло вибір кандидата. Єпископ від тепер мусить подати міністрови трєх кандидатів, той вибирає одного з них, а коли єму жаден не принаде до вподоби, то глядить сам иншого. Навіть і в річах маловажних та дрібних аж до неможливих та єсмїшних границь посувано сєкатуру правительственну. Так приміром, коли під кінець року 1891 католицькі питомці з Ясс по першій раз приїдїли реверенду, що незвичайно велике і миле вражїне зробило на населеню, хотїв також ректор православної семинарії то само учинити в своїм закладї. Проте відїє ся до міністерства, але міністерство відмовило, і по нинїшній день питомцям православним в Яссах не вільно носити реверенди.

ступив все. Отєї добра владчїї ставили початок релїгїйного фонду. Відтак зарїдив цїсар Іосиф II ий дия 19-го червня 1783, аби зменшити число монастирів, а їх добра щоб взяти в адміністрацію і вїх разом утворити фонд, з котрого „der gesammte grichische Clerus unterhalten und wenigstens eine Schule, es sei zu Suczawa oder zu Czernowitz errichtet werde.“ В наслідок того скити: Горича, Мамаївцї, Кришатин, Замостє, Бабин, Лука і монастир черниць в Петрівцях³⁾ вже 1783-го р. знесено, а відтак ішло далше хоть не без клопотів⁴⁾, аж нарештї 1785-го р. перебрав уряд управу вїх маєтків монастирєвих. Величезні, на Буковинї положені, добра Скиту Манявєкого в Галичинї (сюди належали: монастир Сучавица зі вїма своїми добрми і доходами, Мамаївцї і Рєваа), котрий знесено 1-го липня 1785-го р. перейшли также до буюв. православного фонду.¹⁾ Лишили ся ще лиш монастирї: в Путнї (засн. 1464-го р.), в Сучавици (засн. 1577) і Драгомирнї (засн. 1602), в них число черцїв обмежено на 25, і на кождого черця і на удержане монастиря визначено платню із утвореного фонду.

Цїль того фонду ясно означена в Anordnung zur Regulierung des Geistlichen, Kirchen und Schulwesens in der Bukowina з дня 29-го

³⁾ Ziegler: Gesch. Bilder I. 152. Той монастир скасовано в засадї, але поліщено его, доки черницї не вимруть.

⁴⁾ Polek: Anfänge 47 сл.

¹⁾ Ziegler: Geschichtliche Bilder II. 168. Polek: Anfänge 52.

квітня 1786. Там сказано: „Die Einkünfte (pergїйного фонду) werden überhaupt nach Abzug des angemessenen Unterhaltes für die Geistlichen Personen und für die Schule, bloss und allein zum wahren Besten des Clerus, der Religion und der Menschheit verwendet.“ — „Die Verwendung desselben für die Geistlichen und für das Schulwesen, wozu er einzig und allein gewidmet ist, hängt bloss von Anordnungen des Landesfürsten ab.“

Фонд той, котрого добра обїймають більшє ніж 5-ту часть цїлої Буковини, представляє те пер величезний маєток яких 40 мїлїонів, він покриває вї видатки на духовенство і дяків, утримує школи (школу реальну в Чернівцях, гімназію в Сучавї, і 4-класову школу народну в Чернівцях), причиняє ся річним датком 80.000 зр. до краєвого шкільного фонду, дає ріжні стипендії і запомоги і т. д., а все се в силї він понєсти завдяки дбалостї Іосифа II-го, котрий его заснованем поклав тверду підвалину до добробиту православного духовенства, до величавости православної церкви, а также і до такої монументальної будови як резиденція митрополїча в Чернівцях.

Ми вже показали висше, в якім нужденнїм культурнїм і матеріальнїм станї находило ся духовенство православне на Буковинї в часї єї прилученя до Австрїї. Ще дїшше освїчують сеї стан деякі уступї виданої 1786-го р. постанови т. зв. Anordnung zur Regulierung des Geistlichen, Kirchen- und Schulwesens in der Bukowina. Там в § 26-ім сказано: „Da nicht alle von denen dormaligen Pfarrern in der Bukowina aus

förmliche Predigt zu halten im Stande sind, auch das Volk, dem es an Unterricht gebricht, ohnehin die Auslegung der hl. Schrift und des Catechismus nötig hat, so...“ — а в § 40-ім приписує ся, бо видко була до того причина, що „Ausserer Anzug muss ehrbar eingerichtet werden“. Ба, розпорядженє иде ще далї і в § 66-тїм дає приписи що до приватного життя: „Das Viehtreiben auf die Märkte und Messen, die Bestellung des Fuhrwesens in Person und jede Bemerkung mit knechtischer Verrichtung muss unterlassen und weder der Weinhandel selbst ausgeübt, noch ein Wirtshaus besucht werden“.

Сьвященників на Буковинї було тоді більшє, ніж потрібно, тому Енценберг казує острийше поступати при висьвяченю, а з висьвяченими сьвященниками поступати людяїйше, бо в серпню 1779-го р. бачив сам в Дорнї, як протопопа двох поїв задля малої провини казав закувати в залїза і сам їх власноручно бив.¹⁾

А про черцїв довідуюмо ся із наведеного Anordnung, що (§ 4), „sie widmen sich weder dem Geschäft der Seelsorg, noch Studien, noch der Unterrichtsgebung und der Aufklärung der Jugend“, длятого дає ся відповідні приписи в § 5-ім, „damit die Klöster nicht zum Despect der Religion Versammlungsorte der Müssigänger werden“.

О такім духовенствї міг єн. Сплєні 1776-го р. сказати: „der gr. or. Regularclerus sei beim Volke seines eigenen Bekennnisses in der Bukowina verhasst“.²⁾

¹⁾ Ziegler: Gesch. Bilder I. 59.

²⁾ Bidermann: Die Bukowina 16.

Ціла та борба мала оден тільки додатний наслідок і то лишень в частині, а іменно висший степен просвіти і образования в православнім клирі. Для священників сельських приписано 8 класе семинарийних, а для мійських крім того чотири роки університету. План наук однаков так розложено, що зі семинара будуть могли вийти добрі сьліваки, педагоґи, натуралісти, але ніколи сьвященники. На сьлів церковний призначено по кілька годин тижнево через всі 8 класе, так само на педагоґію в кількох класах, а на філософію одну або дві години тижнево через один рік, на теолоґію моральну півтора години через один рік, а вкінці на доґматику дві години тижнево через два літа. І яким ту способом може бути і бесіда о сьвященничім образованю? Здібнійших питомців вислає правительство по укінченю семинара на університети за границю, особливо до Німеччини, пр. до Липска. Там коли переймуть ся раціоналізмом та неґаційним богословієм протестантским, голосять пізнійше ті самі засади з катедр, ширять чим раз то більше і так вже велике безвіре. Одного разу оден зпоміж таких кандидатів стану духовного навідав католицький семинар в Яссах, і коли довідав ся, що по шести літах наук гуманістичних і риторичних, викладає ся через два літа філософія по дві години денно, а опісля через чотири літа різні науки богословські по три і більше годин денно, незвичайно тим здивовав ся; а вжеж характеристичним було его питанє: „Якого автора уживаєте за підручник до філософії? Чи Дарвіна?“ Найпростіші реліґійні понятя геть небаламутили ся в головах правительственных теолоґів румунських. Так и. одна часопись церковна, пишучи о супружестві виказує, що супружество з своєї природи єсть нерозривне, і що церков західна держить ся сеї засади, але церков західна з огляду на слабість та уломність людську розриває від тої нерозривности. Аргументация скінчена.

НОВИНИ.

Чернівці, дня 1. липня 1897.

Справоздане посольське в Раранчу буде здавати посол др. Смал-Стоцкий в неділю дня 4. липня о год. 3. в комнатах уряду громадского.

Іменованя. Комісар поліції з титулом і характером надкомісара поліційного Віктор

Всему тому сумному станову духовенства поклали австрійські монархи кінець, а своїми постановами положили підвалину до уцивілізованя сеї в державі і в суспільности так важної верстви, через котру гадали вони підняти в культурі темні маси народу на Буковині. В тій цілі заведено на підставі тої Anordnung школи нормальні і тривіальні а также і т. зв. Slegikalschule. Тота клерикальна школа була спершу в Сучаві а від 1789-го р. в Чернівцях. План науки і вимоги, які ставило ся будущому духовенству, висказані в § 83-ім згаданой постанови: „Nach den dermaligen Umständen des Landes sollen angehende Kandidaten des Schreibens, Rechnens und des Katechismus gut kundig, in dem alten und neuen Testament nebst den Auslegungen bewandert, auch in den besonderen Vorschriften der Kirchenconcilien und Väter, welche sie in die Kenntnis der vorzüglichsten Stücke der Theologie, der Kirchengeschichte und ihrer Pastoralpflichten setzen, unterwiesen werden, damit sie, was in der Religion wesentlich und was zufällig ist, unterscheiden und hiernach dem Volke einen gegründeten Unterricht in den Religionspflichten erteilen können.“¹⁾

(Дальше буде).

Каліта іменованій секретарем краєвого правительства в Буковині. — Секретар краєвого правительства Ніканор Маковей іменованій надкомісарем повітовим. — При фінансовій дирекції іменовані: рахунковий офіціал Казимір Веґеман ревідентом рахунковим, асистенти рахункові Жигмонт Тітінґер, Іван Діц, Александер Балашескул, Вячеслав Халус і адюнкт податковий Рудольф Маер офіціалами а практиканти рахункові Николай Лабій, Падерник, Фелике Щудлик і Ернест Преліч асистентами вкінці іменованій практикант концептовий Августин Собо́ткевич концептистом.

Іспити вступні до першої рускої класи гімназіальної при ц. к. низшій гімназії в Чернівцях відбудуть ся на днях 15, 16 і 17 липня. Випуск до прийнятя відбудуть ся в тих самих днях від 8 до 10 год. перед полуднем в сали реліґії. Родичі або їх заступники мають припровадити учеників зі собою, предложити метрику і послідне сьвідонство шкільне та зложити вписового 3 зр. 60 кр. Іспити письменні начнуть ся від год. 10 рано і будуть тревати до год. 1. по пол. а устні від 3 до 6 год. по полудни кожного дня. Вислід іспиту оповістять зараз по 6 год. Близші услівія прийнятя будуть оповіщені на чорній таблиці. Родичів упрашає ся, щоби підчас іспитів не перебували в заведеню.

Архикнязь Леопольд Фердинанд Сальватор Тосканський, ц. і к. майор у Львові, приїздив в понеділок до Жучки, щоби оглянути коні в тамошній гузарській касарні. Архикнязь перебував цілий день в касарні, відтак назад відїхав до Львова.

Повідомлене для прочан. Станіславівська дирекція ц. к. залізниць державних обнижила на підставі розпорядженя з д. 15. червня с. р. ч. 29442 для прочан, що будуть на днях 3, 4, 5 і 6-го липня (н. ст.) їхати на відпуст до Сучави ціну їзди на половину, почавши від стайції Коломия до Сучави і на всіх буковинських шляхах — там і на поворот без ніяких застережень і без легітимашій.

Почта подорожіє від нового року. Мають завести нові марки почтові, обчислені після нової валюти. При тій нагоді підвищать ціну кореспонденційної карти на п'ять сотиків. З того одного сотика підвижки приїде до скарбу державного більше як один мільон зр. Також і блякети грошевіх переказів мають подорожіти на два сотики а наковець і блякети телеграфічні, які до тепер видавали ся за дурно, мають спродавати ся по два сотики. Гроші з тих підвишень почтових мають ужити на кошта реорганізації краєвих почт.

Примірна громада. Про Чортовець під Обертинюм, в городеньскім повіті, доносять галицькі часописи, що тамошня громада вступила вже рішучо на дорогу економічного і просвітнього поступу. І так заложено там чотири селянські крамниці, котрі всі гарно розвивають ся; крім того кунує громада у місцевого дідича велику коршму, де будуть поміщені читальня, склеп і мешканє для дяка. Мешканці Чортівця не забувають також і на хвалу Богу, а доказом того єсть ебставка: що в сім році відновлюють храм, а на другий рік з весною приступають до будови другої церкви, до чого приготує ся вже потрібний матеріал. В церкві заведено хороший спів з нот. Чортовець числено до 6000 душ. Всі згадані порядки заведено в Чортівці від недавня. Дай Боже, щоби і ми могли похвалити ся такими громадами на Буковині.

Театр М. Кропивницького в Петербурзі дає представлення в театрі „Аркадії“ а має велике powodженє. „Новое Время“ так пише про представленє Чорноморців з дня 24. червня. „Перший раз в Петербурзі ішла комічна опера Лисенка „Чорноморці.“ Публика наша мало познакомлена з творами того мелодийного і без сумніву талановитого композитора, а між тим они становлять несумнівний інтерес. Обертаючись у вузкім крузі битових сюжетів, Лисенко, музик велими образований, старає ся приодіти мелодию і гумор малорускої, народної пісні в строгі музикальні форми, що відповідають вимогам, які ставлять тепер до вокальної музики. Сю трудну

задачу сновняє композитор знаменито а его твори відзначають ся великою різнобарвноістю. „Чорноморців“ виставила трупа Кропивницького з великим ансамблем і вповні заслуженим успіхом, так як в трупі є знатні вокальні сили. Особливо типовий був сам Кропивницький в роли козака Кабиці. Він відтворив на причуд живу личність, повну гумору і правдивого, внутрішнього комізму. Знаменито відіграла ролю вдови Добринихи пані Затиркевичка. Не можна поминути мовчки палку і комічну гру Глазуненка в роли Ілька. В вокальнім взгляді відзначив ся Розсудов-Кулябко, котрий має широкий і приємний барітон. Романс в другім актї відсьпівав так, що на загальне домаганє публики музеїв его повторити. Але ліпше від всего удають ся малоросам гуртові сцени. Що до того они сягнули високу совершенність. Їх хори і групи на сцені відзначають ся правдивим і артистичним реалізмом. Опера Лисенка мала велике powodженє. — В четвер, на другий день, давали на бенефіє М. Кропивницького его комедию „Вуси.“ „Ся пєса, нише згадана газета, перероблена з оповіданя Стороженка такої самої назви і мусить бути приділена до легких, веселих фарс. Подія відносить ся до трицятих років і досить типічно рисує обичаї малоруских губерній того часу. Пєсу відіграли з великим ансамблем і дуже живо. Бенефіцієнтови урядила публика овацій, на які він справді заслужив. Петербурґські артисти-малороси жертвували ему цінну адресу, виконану прекрасно акварельним рисунком. Крім того бенефіціант отримав кілька дорогих дарунків. Театр був повний. — Притім нотує „Нов. Врем., що попереднього представленя було в українськім театрі 1067 видів — третє з ряду число між кільканайцятьома петербурґськими театрами.

Вихилати ся з вагона против вітру є небезпечно. Недавно оєліп нагле 17-літній ученик, вівзаний до дому до хорої матери, а лікарі орекли, що причиною утрати зору було се, що їдучи залізницею стояв у вагоні, вихиливши крізь вікно голову против вітру.

Найдовший тунель на сьвітї в Кольорадо в Америці мають пробити за сім літ. Розпочали роботу з обох кінців дня 1. січня с. р. Довгота тунелю буде вносити разом з бічними тунелями 75 кілометрів, а буде іти 2800 стіп під поверхнею землі. Цілею того тунелю є передовсім добуванє металевих руд, які надіють ся підприємці найти в середині гори. Вартість металів, які добудуть при конаню тунелю має покрити кошта роботи. Відтак ужиють тунель для комунікації залізничої.

Телеграми „Буковини“.

3 дня 30-го червня 1897 року.

Кольонія. Після Köln. Ztng. віне міністер Бетіхер прошене о димісію.

Льондон. В Царгороді мало вже прийти до порозуміня межі послами держав а портою що до устанавленя грецько-турецкої границі та воєнного відшкодованя.

Царгород. Вчєра по полудни наїхав німецький ратунковий корабель „Бертильда“ на німецький, купецкий корабель „Райнбек“ і затопив его. Більша часть залогі потонула. Капітан вивратував ся. При ратунковій роботі утопило ся двох матрозів німецького стайційного корабля „Гум“.

Каіро. На квантанній стайції в Єль Тор, 200 миль на полудневий всхід від єуецкого каналу стало ся кілька випадків занедужаня межі прочанами, що виглядають на азійську чуму.

¹⁾ Порів. Onciul: Einiges... Rom. Revue із 1888, т. IV. стр. 597 сл.

„РУСКА БЕСІДА“

в Чернівцях

улиця Петровича ч. 2.

має на складі отсі свої видання:

„ІЛЮСТРОВАНА БІБЛІОТЕКА“

для молодіжи, міщан і селян з року 1886, 1887, 1888, 1890, 1891, 1892 і 1894 по 1 зр. за рочник, а всі 7 разом 6 зр.

„Слова правди і науки“

з поезій Тараса Шевченка. Ціна 10 кр.

„25 повісток“

для чемних діточок.

32 сторін. Ціна 10 кр.

„ПРОСКУРКА“

Даруночок для руских діточок. Ю. Федьковича 10 кр. На поштову пересилку треба додати по 5 кр. за річник „Бібліотеки“, а по 2 кр. за кожду поодинокую книжочку.

В КОЖДІЙ РУСКІЙ ХАТІ і ШКОЛІ

повинна находити ся

Народописна карта

українсько-русского народу,

зладжена д-ром Гр. Величком, видана товариством „Просвіта“, а виконана в літографічнім закладі Андрія Андрейчина у Львові.

Книгарска ціна карти, наклеєної вже на полотні, виносить 3 зр. 50 кр., а для членів „Просвіти“ і передплатників „Зорі“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пересилкою 3 зр.

Купити можна в „Просвіті“ у Львові, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте чимскорше!

„Дністер“

товариство взаїмних обезпечень у Львові в домі „Просвіти“ Ринок 10.

перше і одинокє руске товариство асекураційне, обезпечає будинки, скот, господарські знаряди, збіжжє в зерні і соломі, сіно в стогах і будинках против шкідливих вогнів за можливо найнижшою оплатою.

Дністер розпочав пятий рік своєї діяльності. Фонди „Дністра“ після закінченя рахункових з днем 31-го грудня 1896 виносять: фонд основний 50.000 зр., фонд резервовий 54731 зр. 04 кр., резерва премій 34737 зр. 03 кр., разом 139468 зр. 07 кр.

Шкоди ліквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі. В 4-х літах виплатив „Дністер“ 1176 відшкодовань в сумі 309.147 зр. 69 кр.

На жите можна обезпечити ся через „Дністер“, після всіх можливих комбінацій в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові, котре дає як найкористнійші услівя і видає полїси і квїти в рускім язичі.

Зголошеня о удїленє агенції в місцевостях, де „Дністер“ не є заступлений, приймають ся.

ДРУКАРНЯ „РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях.

Перша на Буковині

РУСКА ДРУКАРНЯ

в Народнім Домі

при улици Петровича ч. 2.

приймає всякі роботи друкарські в мовах рускій, польскій і німецкій.

ДОБІР БУКВ ВЕЛИКИЙ.

Роботи виконує ся скоро, солїдно і дешево.

Русини! удавайте ся з роботами до своєї рускої друкарні!

Хто хоче мати
добру і дешево
МАШИНУ до ШИТЯ,

най удасть ся до мене, то певно не пожалує. Нові продаю дешевше як вєсєди, а употреблені, ще добре удержані почавши від 20 зр. і то за готові гроші і на виплат. Хто кунить у мене нову чи стару машину, за реперацию не потребує журити ся, бо я роблю тую безплатно через цілий рік.

Русини, удавайте ся до мене, бо я також Русин і обслужу Вас по братньому

З поважанєм

В. Данилевич,
машинїст у бровари Штайнера в Чернівцях, при ул. зєлїанїчїй (Bahnhofstrasse) ч. 26.

Для панів учителїв!
INSPECTIONSBERICHT,
Jahresausweis
і Шкільні повідомленя
(Schulnachrichten)
є на складі
в друкарні „Рускої Ради.“
Просимо о замовленя.

ПОЇЗДИ ЗЕЛІЗНИЦЬ

від дня 1-го мая 1897 після часу середно-європейского.

відходять з Чернівців						приходять до Чернівців						
до Неполоківців, Снятина, Львова, Відня	819	854	1232	494	1025	з Відня, Львова, Снятина, Неполоківців	1128	320	757	811	610	
до Глібоки, Гадікфальви, Гатни, Іцкан і Бурдуженів	1148	351	832	—	635	з Бурдуженів, Іцкан, Гатни, Гадікфальви, Глібокої	—	809	1212	350	1000	
до Садагури, Боїна, Новоселиці	645	430	—	—	—	з Новоселиці, Боїна, Садагури	—	1113	950	—	—	
з Глібоки						до Глібоки						
до Карапчева, Сторожинця, Бергомету, Межибродів	814	535	—	—	—	з Межибродів, Бергомету, Сторожинця, Карапчева	635	1037	800	—	—	
Перший поїзд їде на шляху Бергомет, Межиброди від 1-до марта до 3-го вересня що вівторка і пятниці.						Перший поїзд їде на шляху Бергомет Карапчів тільки в понедїлок; другий поїзд на шляху Бергомет-Межиброди тільки від 1. липня до 31. вересня що понедїлка і четверга; третій поїзд не їде в понедїлок.						
з Гадікфальви						до Гадікфальви						
до Радівців	610	1003	228	612	805	з Радівців	542	855	115	550	747	
з Гатни						до Гатни						
до Качики, Гурагумори, Вами і Кімполонгу	1010	201	—	—	—	з Кімполонгу, Вами, Гурагумори, Качики	1258	625	—	—	—	
з Іцкан						до Іцкан						
до Сучави	327	630	1009	216	718	зі Сучави	442	842	130	630	837	
з Вами						до Вами						
до Рус-Молдавиці	346	647	913	1132	250	з Рус-Молдавиці	842	1259	204	322	545	905
Поїзди їдуть від часу до часу. Розвідати можна на станциях Вама, Драгоша і обох Молдавицях.						Поїзди ходять від часу до часу. Розвідатись можна на станциях Вами, Драгоші і обох Молдавицях.						
з Карапчева						до Карапчева						
до Чудина н. С.	854	1007	615	—	—	з Чудина н. С.	555	555	—	—	—	
Перший поїзд їде що понедїлка, другий з винятком понедїлка, нічний кождої днини.						Перший поїзд їде що понедїлка, другий з винятком понедїлка.						

□ поїзди поспїшні; * поїзди особові; без знаку поїзди мішані. Час середно європейский їде о 46 минут піанїйше від черновецкого часу; нічний час рахує ся від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано і зазначає ся підчеркне нем минут.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

З друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовского.

За редакцію відповїдає Осип Маковей.

